
The Antiphysical Review

Founded and Edited by M. Apostol

84 (2003)

ISSN 1453-4436

***Orizont 2000*-Roadele unei politici stiintifice gresite**

M. Apostol

Department of Theoretical Physics, Institute of Atomic Physics,

Magurele-Bucharest MG-6, POBox MG-35, Romania

email: apoma@theory.nipne.ro

Comisia de audit a Curtii de Conturi a Romaniei a facut recent un raport nefavorabil asupra modului cum s-au cheltuit fondurile de cercetare stiintifica in Romania intre 1996 si 2002 in cadrul Programului National de Cercetare Stiintifica si Dezvoltare Tehnologica *Orizont 2000* (*Ziua*, 3 decembrie 2003).

Raportul incrimineaza faptul ca *Orizont 2000* "nu a stimulat cercetarea performanta, ci a fost un mod de finantare a institutelor de cercetare". Ziarul *Ziua* adauga ca aceste institute ar fi in "cea mai mare parte falimentare".

In numeroase cercuri de profesionisti ai cercetarii stiintifice s-a subliniat deseori ca cercetarea stiintifica trebuie sa fie performanta, numai asa fiind indreptatita la finantare, si s-au propus in repetate rinduri criterii de evaluare a performantei, in conformitate cu practicile internationale in domeniu si cu natura acestei activitati. Astfel de propuneri nu au fost niciodata luate in seama de politicienii si administratorii cercetarii stiintifice din Romania, care, din pacate, in covirsitoarea lor majoritate, nu sint profesionisti ai cercetarii stiintifice. In particular, institutiile de cercetare stiintifica din Romania trebuie sa fie finantate, conform cu astfel de criterii de performanta, dar este de notat ca aceste criterii nu se aplica nici acum in Romania, in vreme ce multe institute nationale de cercetare stiintifica in Romania nu mai au astazi nici o finantare. In general, se face o confuzie grava in politica cercetarii stiintifice din Romania intre cercetarea stiintifica si productie, institutele nationale de cercetare stiintifica in Romania fiind privite ca "agenti economici" ce ar trebui sa faca profit, ceea ce este impropriu. De aici "falimentul" de care se vorbeste in mod impropriu in cazul acestor institute. Chestiunea relevantei si utilitatii sociale a cercetarii stiintifice este pe deplin clarificata in cercurile de profesionisti din toata lumea, inclusiv in Romania, politicienii si administratorii de stiinta din multe parti ale lumii cunosc si aplica astfel de politici si tehnici de administrare eficiente, cu exceptia politicienilor si administratorilor cercetarii stiintifice romani. In particular, Curtea de Conturi a Romaniei ar fi trebuit sa faca un control al derularii programului *Orizont 2000* inca din primii ani de functionare a acestui program, si sa fi tras la acel moment un semnal de alarma in privinta proastei gestiuni a acestor bani publici, nu sa astepte sapte ani pentru consumarea deplina a unor astfel de incorectitudini.

Potrivit raportului, nu se cunoaste stadiul de executie pentru jumatate din temele de cercetare din cadrul programului *Orizont 2000*. Aceasta este o grava incorectitudine a administratorilor, cauzata de birocratia excesiva ce face practic imposibila urmarirea temelor de cercetare. Ministerul Cercetarii din Romania a fost avertizat in repetate rinduri de catre profesionistii cercetarii stiintifice ca o astfel de birocratie excesiva este improprie, conduce la imposibilitatea de a controla executia temelor si favorizeaza incorectitudinea, neglijenta, abuzul si coruptia. Astfel de avertismente nu au fost luate in seama, imensa birocratie din cercetarea stiintifica romaneasca fiind alimentata esential de legislatia improprie si potrivnica desfasurarii cercetarii stiintifice.

Raportul mentioneaza ca la programul de cercetare *Orizont 2000* ar fi participat cca 3000 de cadre cu studii superioare, dintre care cca 2000 de la Academia de Studii Economice. La cei 1000 proveniti din alte locuri se adauga cca 5000 de cadre cu studii medii. Asadar, *Orizont 2000* a finantat cercetarile de natura studiilor economice in proportie numerica de aproape 70%, si financiara de aproape 40%, pentru o singura institutie, ceea ce este abuziv. *Orizont 2000* a finantat cca 2000 de teme de cercetare (dintre care jumatate sint scapate de sub control), ceea ce revine la 1-2 cercetatori in medie la o tema. Aceasta evidentiaza o data mai mult ca Romania nu are nici un fel de viziune functionala in politica cercetarii stiintifice, si se afla mult in afara oricaror practici internationale in materie. In plus, proportia de 500% cadre medii in cercetarea stiintifica evidentiaza inca o data falsificarea si subdimensionarea acestei activitati in Romania. Astfel de practici improprii si finantari disproportionale erau cunoscute la momentul contractarii lucrarilor de cercetare in cadrul programului *Orizont 2000* in anul 1996, si totusi au fost acceptate de catre variate institutii si autoritati cu misiuni de reglementare si control, nu numai politice, dar si de stat.

Raportul acestei comisii mai incrimineaza si faptul ca prea putine rezultate de cercetare stiintifica ajung in circuitul economic in Romania. Aici, pe langa multiplele disfunctionalitati ale cercetarii stiintifice, trebuie notat si ca economia, si in special economia tehnologica moderna la care cercetarea se cupleaza natural astazi in lume, lipsesc in foarte mare masura in Romania. Productia si procesele economice de inalta tehnicitate lipsesc considerabil in Romania, ceea ce are un efect negativ si asupra cercetarii stiintifice romanesti. Pe de alta parte, distrugerea cercetarii stiintifice cauzata astazi in Romania de o asa-zisa politica, profund eronata, conduce si la distrugerea economiei tehnologice, ceea ce multiplica dimensiunile starii de dezastru si accelereaza ritmul procesului de distrugere.

Raportul comisiei mai deplinge cheltuirea improprie si abuziva, in special catre anumiti agenti economici privati, a unei sume de cca 500 milioane lei, din totalul de 4 000 miliarde de lei. Daca cifrele din *Ziua*, 3 Decembrie sint corecte, aceste pierderi sint totusi mici, in comparatie cu suma finantarii totale.

In general, acest raport al Comisiei de audit a Curtii de Conturi a Romaniei referitor la derularea programului de cercetare stiintifica *Orizont 2000*, 1996-2002, vine prea tirziu si esueaza in identificarea cauzelor unei atit de slabe performante in cheltuirea banilor publici. Aceste cauze reale se afla in politica dezastruoasa pe care Romania o practica in cercetarea ei stiintifica, politica ce isi are radacinile cu mult timp in urma, inca din anii 1970 probabil, dar care este dusa astazi la forme aberante.